

Vegyes közlemények.

Talált hullák körüli eljárás és a nyomozás bevezetése.

A csendőrségi szolgálati utasítás 82. §. a következőket írja elő: «Ha a csendőr hullát talál, a legközelebbi környéket és a helyi viszonyokat is tüzetesen szemügyre venni és észleleteit pontosan feljegyezni tartozik; továbbá feljegyzi, hogy a hulla mily helyzetben találtatott és ha ruházat van rajta, az egyes öltönydarabok és egyéb tárgyak is pontosan számbaveendőek és feljegyzendőek, ha valaki a hulla közelében találtatik, tőle — a mennyiben ő gyanusnak lenni nem látszik — az eset és körülményeire nézve lehetőleg pontos adatok szerzendők; s egyáltalában mitsem szabad elmulasztani, a mi a halál nemére, vagy okára nézve a hatóságnak bármi felvilágosítást nyújthatna. Ha a körülményekből bizton megállapítható, hogy a halál véletlen eset vagy öngyilkosság folytán történt, a csendőr a közigazgatási hatóságnak az eset felől jelentést tesz; ha azonban valószínű, hogy a halál valamely büntethető tett által idéztetett elő, az eset felől a csendőr a bíróságot haladéktalanul értesíti és a hullának egyelőre való biztos megőrzése végett a szükséges intézkedéseket megteszi s egyúttal a tettes erélyes nyomozását is eszközli.»

Részletezzük e teendőket:

Ha a csendőr hullát talál, első sorban a hulla személyleírását a legalaposabban felveszi: leírja az arczot, hajzatot és az alakot, nagyságát a nála levő zsinórral megméri, végre pedig a testen talált minden jelt, alakfekvés és nagyság szerint feljegyez. Ezután feljegyzi azon helyzetet melyben a hullát találta, pld. a hulla hátán, hason, jobb vagy baloldalt feküdt, kezei és lábai görcsösen összehuzva stb. Ezekután a hullát alapos vizsgálat alá vonja, meggyőződik, nin-

csenek-e azon sérülések s ha vannak, azok milyenek? A sérülések alak, nagyság és fekvés szerint jegyzendők fel. A sérülésekből a csendőr következtetheti, hogy azok önmaga, vagy mások által ejtettek-e és hogy az eszköz melylyel ejtettek, körülbelül milyen volt. A hullán levő ruházat darabonkint — színre és alakra való tekintettel — szintén feljegyzendő; mely jegyzet a hulla személyazonosságának megállapításánál bírhat értékkel. Ha a hullát ily módon megvizsgálta, meggyőződik vajjon annak közvetlen közelében esetleges dulakodás jelei nem-e láthatók? ha ezt észleli, a hulla ruházatát alaposan megvizsgálja s meggyőződik arról, hogy a ruházatról nem-e szakadt le valami; a hulla kezét is alaposan megnézi, mert a dulakodásnál s különösen a halálos tusa kivívásánál mindenki úgy védekedik a hogy tud; — rüg, harap, karmol stb. ott a hová ér és bír. Könnyen megtörténhet tehát, hogy ily dulakodás után az áldozat kezében a tettestől valami csekélység, pld. egy kis ruhadarab vagy hajszál marad, a mi a tettes kiderítésénél nagy szolgálatot tehet a csendőrnek. A körmök se mulassza el megvizsgálni a csendőr, mert ha a körmök alatt vért vagy bőrrészeket lát, föltehető, hogy az áldozat a tettest valahol megkarmolta. Ilyenkor a csendőr egy megkarmolt ember után nyomoz s ha azt felfedezi; igyekezzék közelebbi bizonyítékok beszerzése mellett illetőt a tettel összefüggésbe hozni. A tettes a helyszínén egy bűntény elkövetése után, ha arra ideje van, minden oly jelet mely elárulhatná, eltávolít vagy megsemmisít és csakis teljesen jelentéktelen tárgyak vagy jelek, melyek figyelmét kikerülték maradnak a színhelyen. A legtöbb esetben csak ilyen jelek adják meg a csendőrnek az alapot és a fonalat a nyomozáshoz. Sokszor egy hajszál, vagy egy gomb, esetleg a ruháról leszakított kis darabka vezeti a kutató közeget nyomra és elősegítik a tettes kiderítését. Egy, a hulla kezében talált hajszál, ha ez az áldozat hajzatától eltérő, a tettes hajának színét határozza meg; ép úgy egy

darabka rongy a ruháról sokszor a tettes társadalmi állását is megállapíthatja, — a nyomozásnál tehát becses támpontul szolgálhat. Mindezek után a hulla alaposan megmotozandó, a nála esetleg talált minden értéktárgyat, pénzt, iratokat stb. a csendőrök magukhoz veszik és jegyzékbe foglalják. Ezen tárgyak a nyomozásnál szintén nagy szerepet játszhatnak és különösen a személyazonosság megállapítását elősegíthetik, de megőrzés alá veendőik még azért is, nehogy a csendőrök távollétében valaki által ellopassanak.

Befejezván így a hullaszemlét, annak közvetlen környékét vizsgálják meg a legnagyobb alapossággal a csendőrök. Nyomokat, illetve adatokat a további nyomozásra csakis a hullán magán, vagy annak közvetlen közelében lehet találni; e helyszíni szemlére tehát nagy figyelmet kell fordítani. Ha dulakodás nyomai láthatók, akkor a dulakodás helyét nyomról-nyomra figyelmesen át kell kutatni; a fűvet, port, kavicsot, homokot, vagy sarat, ugymondva hüvelykről-hüvelykre át kell piszkálni. Minden ott talált legcsekélyebb idegen tárgy óvatosan megőrzés alá veendő. Ha emberi nyomokat lát ily helyt a csendőr, azokat is alaposan nézze meg, — a nyomokból meglehetősen állapítani, hogy esetleg hányan lehettek a helyszínen, honnan jöttek és merre mentek az illetők. Ez is fontos adat, mert a csendőrt arról világosítja fel, hogy egy vagy több tettes követte-e el a tettet. A nyomok minőségéből az illető egyén társadalmi állását is meghatározhatja a csendőr, mert tudvalevő dolog, hogy mezítláb, bocskor, vagy nagy csizmában és cipőkben különböző társadalmi állásu egyének szoktak járni. Ez is adat a tettest illetőleg. Ha a nyomokban valami különleges eltérések pld. kiálló szögek a sarokban, vagy eltört patkó, folt vagy lyuk a talpon stb. teljesen kivehetőik és azok a nyomok mentén ismétlődnek is, akkor fontos támpontokat nyújtanak a nyomozásnál. Ezen fontos adatok teljes nagyságukban a mennyire csak lehet teljesen híven egy papirosra rajzolándók és pedig fekvésükre való tekintettel.

Ilyenkor a csendőr ezen jelekkel megegyező lábbeli után kutat s ha talál, az illető egyént kinek tulajdonát képezi, az esettel magával, a beszerzett további bizonyítékok alapján, összeköttetésbe hozni igyekeznek.

A szolgálati utasítás idézett szakasza előírja, hogy a csendőr egy hullának találásakor a halál okát ki-puhatolni tartozik, tehát minden egyes esetben a nyomozás és bonczolás eredményéből bizton meg-állapítandó, hogy az illető egyén mily halállal múlt ki. Különösen oly esetekben a hol a halál látszólag öngyilkosság folytán állott be, a legalaposabban ki kell nyomozni, vajjon a látszat megfelel-e a valónak? mert ezen eseteknél csalódhat leginkább a csendőr. Ezen feltevést egy-két példával világítjuk meg. Egy járőr hullát talált, mely hanyat fekszik, fején egy lövési seb, kezében egy forgó pisztoly, úgy hogy mutató ujja a ravaszon nyugszik. Minden ember első gondolata, hogy a kimúlt egyén öngyilkos lett; pedig ezen egyént bárki, esetleg alvásközben bosszúból, vagy rablási szándékból lelőhette, azután pedig oly helyzetbe hozta, hogy mindenki önkéntelenül azt gondolja, miszerint az illető öngyilkos volt.

Egy ember mély víz partján megy, háta mögé kerül egy haragosa, — az alkalom kedvező, — egyet lők rajta és a mitsem gyanító a vízbe esik és beleful. Nemde mindenki szerencsétlenségre vagy öngyilkosságra gondol? pedig az illető bosszú áldozata lett.

Valakit felakasztva talál a csendőr, első gondolata az öngyilkosság, pedig ezen embert előbb megfojtotta azután pedig felakaszthatta bár ki.

Okául egy hasonló megtörtént esetet mondunk itt el:

1891 ápril 22-én Tóth Ferencz helyesfai (Baranya vármegye) lakos házi pinczéjének gerendáján felakasztva találtatott. Minthogy az illetőn külsérülés nem volt s ő különben is beteges életunt ember lévén; öngyilkosságáról mindenki meg volt győződve és mint öngyilkos el is temettetett.

Gubola János cz. őrmester Baranya-Szt.-Lőrinczen

azon időben örsparancsnok, a haláleset alkalmával betegen feküdt, a helyszínére csak napok mulva mehetett ki. Az eset után puhatolva feltűnt neki, hogy a gerenda, melyen Tóth felakasztva találtatott oly magas, hogy oda létra nélkül fel nem juthatott és mert hullájának feltalálásakor a helyszínén még szék sem volt, melyet Tóth a kötélnék a gerendára való feldobása és nyakára való kötése után maga alul kirughatott volna; az egész öngyilkossági mende-monda sehogy sem fért a fejébe.

Kutatni kezdett s megtudta, hogy Tóth Ferencz csinos fiatal neje — Angyal Zsófi — kicsapongó életet élt és e miatt férje és közötté örökös perpatvar uralkodott. Az örmester erre Angyal Zsófi szeretői után puhatolt. Egyet — a kit Tóthné Angyal Zsófi-val, Tóth halála előtti este, a szállópinczében többen láttak, — kinyomozott, ezt kérdőre vonta, de ez még azt is eltagadta, hogy Tóthnét ismeri. E körülmény miatt az örmesterben azon gyanu támadt, hogy Tóthot aligha nem neje Angyal Zsófi és említett szeretője tették el láb alól. Junius havában, midőn már több terhelő adat birtokában volt, Angyal Zsófit és említett szeretőjét őrizet alá vette, de ezek semmit sem ismertek be. Ekkor tudta meg, hogy Tóth volt szolgája, Sutina János, ki Tóth halála után Dinnyeberkibe költözött, szintén szerelmi viszonyban élt Angyal Zsófi-val. Ennek kikérdezése végett Dinnyeberkibe ment. Itt a községi biróval Sutinát felkereste, de ez látva a csendőrt, elbújt. Gubola örmester előtt ez gyanusnak tűnt fel és Sutinát azonnal azzal fogadta, hogy csak vallja be Tóth halála okát úgy a mint van, mert Angyal Zsófi ugyis már mindent beismert; pedig semmit sem mondott. Sutina e váratlan kérdőrevonástól megütődve, immelni-ámolni kezdett, de nem ismert be semmit. Az örmester Sutinát gyanus viselkedése miatt őrizet alá vette és örsére Szt.-Lőrinczre akarta kísérni. Sutina látva, hogy el lesz kísérve, nagyon megijedt és az örmester azon biztatására, hogy töredelmes vallomása által helyzetén

csak könnyíteni fog, beismerte, hogy ő Angyal Zsófi-val szerelmi viszonyban élt, az asszony mindig biztatta hogy Tóth Ferenczet tegye el láb alól, de ő erre nem hajlott, míg végre egy este midőn Tóthtal összeperlekedett és Tóth az istállóba utána ment, Tóthot birokra fogta és az asszonynyal egyetemben egy kötéllel megfojtották, azután közösen a házi pincze torkába vitték, hol ő Tóthot emelve, az asszony a kötelet a gerendán átdobva, felakasztották, — az egész esetnek tehát azon szinezetet akarták adni, mintha Tóth öngyilkos lett volna. Angyal Zsófi 15, Sutina 12 évi fegyházra lett végérvényesen elítélve. Ezen eset is mutatja, hogy a csendőrnek egy hullának találásakor a látszattal megelégednie nem szabad, hanem az összes mellékkörülményeket ki kell nyomoznia, hogy azok egybevetésével a valódi tényállást megállapíthassa. A mondott esetben ha Gubola őrmester nem nyomozza ki a mellékkörülményeket, Angyal Zsófi és bűntársa ma is szabadon jár, annál inkább, mert a Tóth halálesetének felvételénél volt orvos sem állapított meg semmiféle külsérülést, Tóthnak halála tehát hivatalosan is öngyilkosságnak mondatott ki.

Visszatérve közleményünk folytatására; ha a csendőr a hulla körüli szemlét a mondottak szerint befejezte és ha a legkisebb gyanu ok forog fenn az iránt hogy a talált egyén más által öletett meg, az alapos nyomozást azonnal bevezeti; oly esetekben pedig, midőn a talált holt ember minden kétséget kizárólag természetes halállal, elemi csapás vagy szerencsétlenség folytán mult ki, a halál közvetlen okát puhatolja ki, és azt a hatóságnak — lehetőleg az illető személyazonosságának megállapítása mellett — haladéktalan bejelenti.

A hulla őrzésére a csendőr semmi szín alatt sem marad, hanem gondoskodik arról, hogy ez azon község előljárósága által melynek határában találtatott, a bizottság megérkeztéig bizton megőriztessék, — a csendőr járőr pedig a halál okának kipuhatolása után lát, bűntény gyanuja esetén pedig a tettes után a

nyomozást azonnal bevezeti, egyuttal az illetékes bíróságot az eset felől értesíti, örsparancsnokának pedig minden körülmények között, tehát ha a talált holt ember bármi halállal mult volna is ki, jelentést tesz.

Bűncselekmény esetén a nyomozásnál a következők szolgáljanak irányadóul.

Első sorban a hulla körüli terepet vizsgálja át a járőr. — Mindenkit a kit ott talál, az esetre vonatkozólag kikérdez, a gyanusakat pedig kérdőre vonja. Ha a hulla közvetlen közelében kellő és biztos nyom a tettes kiderítésére nem található, a járőrnek oda kell törekednie, hogy a hulla azonosságát minél előbb megállapítsa, mert a nyomozást rendszeresen és így sikeresen csak ezután vezetheti. — A hulla azonossága a környékbeli lakosság igénybevételével állapítható meg leghamarább, ezért a járőr mindenkit a kivel érintkezésbe lép, a hulla kiléte felől, a személyleírás közlése mellett, kérdezzen ki, — esetleg pedig községi előljárósági tagokkal, vagy más megbízható és a környéken ismeretséggel bíró egyénekkel a hullát tekintesse meg. Ha a hulla azonosságát megállapítani sikerült, a járőr az illető egyén hozzátartozóihoz megy. Ezekkel az esetet kiméletesen közli, azután kikérdezi hogy az áldozat mikor, mi célból és hová távozott a házból. Ezekről nyert felvilágosítás után a járőr ugyanazon az uton, a melyen a megölt egyén haladott, egészen addig a pontig, hová menni szándéka volt és innen végre a helyig hol halva találtatott, a legszorgosabban puhatol és minden, még a legcsekélyebb adatot is pontosan feljegyez, hogy a nyomozás közben szerzett jegyzeteiből magának a kellő összefüggést összeállíthassa és ebből a helyes következtetéseket levonhassa. Könnyebb tájékozás végett vegyünk egy egyszerű példát: Péter Jánost a járőr egy erdőben megölve találja. A megejtett helyszíni szemle és a környék átkutatása után a járőr Péter János Ligetfaluban lakó családjához megy. Itt megtudja, hogy Péter János — tegyük fel — előtte való nap

délután 2 órakor Nádas községbe indult, hogy ott Pál Istvántól a neki kölcsönbe adott 100 frtját meg hozza. A járőr a családtagokat kikérdezi hogy Péter János mily ruhában távozott hazulról, mit vitt magával, volt-e nála valami értéktárgy, volt-e pénz, volt-e a kölcsön adott pénzről írása? megtudja továbbá, hogy Pál István milyen ember, milyen fizető, pontos vagy pontatlan; milyen természetű volt a megölt, nyugodt vagy gyorsan dühbe jövő, volt-e haragosa, ki az? volt-e valakinek tudomása, hogy pénzért megy Nádasra s ki az s milyen ember? mely uton szokott volt Péter Nádasra rendesen menni s mely uton haladt most, vannak-e ott ismerősei az adóson kívül s kik azok, beszokott-e térni hozzájuk, mily viszonyban volt velük, szokott-e a megölt korcsmába járni, iszákos-e vagy józan természetű? stb. egyszóval az áldozat személyét, összekötéseit, különösen pedig az esettel összefüggésben álló adatokat szerzi be a járőr a megölt egyén családjától.

Az így szerzett adatokból, ha azokat a hullán és körülötte találtakkal összehasonlítja a járőr, egyes részletekre már is nyerhet felvilágosítást; pld. ha Péternél óra volt és pénzt is vitt magával, a járőr a hulla szemlénél azonban mit sem talált, feltehető, hogy rablógyilkosságnak esett áldozatul az illető s megfordítva, ha a járőr a családtagok által bemondott értéktárgyakat s a pénzt is nála találja, megöletése bosszú műve lehetett.

A családnál beszerzett felvilágosítás után a járőr ugyanazon uton, a melyen az áldozat Nádasra indult, a nyomozást bevezeti. Hogy pedig a járőr minden egyes pontra könnyen megtudhassa azt, hogy a megölt Péter hány órakor lehetett ott, legczélszerűbb, ha a járőr egyik tagja óráját azon időre igazítja, melyben Péter Nádasra elindult, a feladott példában tehát kettőre. Ezen eljárás által a járőr Péter Jánossal előfordult s a járőr által megtudandó minden mozzanat idejét az órára való pillantással körülbelül meghatározhatja, természetesen le kell vonnia a járőr által

egy vagy más ponton töltött időt. Minden bűncselekmény kiderítésénél az egyes mozzanatok időbeli meghatározása rendkívüli fontos szerepet játszik, úgy a bizonyítási mint a kiderítési eljárásnál; mert a legtöbb esetben a tettesnek alibijét az idővel kell igazoltatni, hogy t. i. ekkor és akkor hol volt?

Mint mondtuk, a járőr ugyanazon az uton halad melyen Péter ment és ott minden embert a ki ez út mentén dolgozik vagy lakik, Péterre vonatkozólag kikérdez. Ezekről esetleg megtudja, hogy látták-e Pétert — az adott példában tegnap délután — arra haladni, kivel és mikor? A járőr utána puhatol, hogy azon időben midőn Péter arra haladhatott, ki dolgozott vagy tartózkodott az út mentén; ezen egyének is kikérdezendők Péterre vonatkozólag és arra is, valjon nem láttak valakit azon irány felől jönni, a hol Péter hullája fekszik s ha igen, kit és mikor? s nem-e vettek az illetőn valamit észre, hogy ment az illető, nyugodtan, vagy sietett? Folyton kérdezősködve, ha már előbb a tettest illetőleg értékes adatokat nem szerez a járőr, Nádasra ér Pál Istvánhoz. Ettől megtudja, hogy Péter volt-e nála és mikor, megfizette-e tartozását Péternek, a pénzről szóló írást megkapta-e, s az hol van? Mikor ment el Péter Páltól, meddig időzött nála s hova ment? Innen a mondott helyre megy a járőr s itt is ugyan ily formán puhatol. Mindenki, a ki Pétert látta vagy vele érintkezett, kikérdezendő s tőle megtudandó, hogy Pétert mikor s kivel látta, vagy esetleg mit beszélt vele, ez hová vagy merre ment stb. Pétert így nyomról-nyomra követve a járőr, ha a tettest illetőleg biztos adatot eddig sem szerzett, ugyanazon az uton, melyen Péter hazafelé ment folytatja puhatolását. Nádason a járőr megtudhatta, hogy Péter mikor hagyta el a községet, most tehát ezen hely és a hulla fekvése közötti téren a Pétert illetőleg történetek idejének pontos meghatározására, nagy súly fektetendő és minél közelebb érnek a hullához a csendőrök, minden, még a legcsekélyebb mozzanatra is fokozott figyelmet fordítsanak. Útköz-

ben a mezei munkások, az arra lakók, pásztorok stb. behatóan kikérdezendők, hogy Pétert nem-e látták községe felé, illetve azon hely felé haladni, a hol a bűnténynek áldozatul esett? ha igen, mikor? Ha esetleg látták valakivel, ki volt az? ezen egyén okvetlen felkeresendő és kikérdezendő. Hasonlólag kikérdezendők mindazok, kik esetleg azon hely felől hol a hulla fekszik, jöttek. A járőr ezen nyomozás folytán a bűntény megtörténtének idejét is körülbelül kiszámíthatja, mindazon egyének tehát, kik ezen válságos időpont körül Péterrel érintkeztek, vele találkoztak, esetleg a gyilkosság helye felől jöttek, a legalaposabb kikérdezés alá vonandók, mivel ezek adhatnak az esetre vonatkozólag legjobb felvilágosítást, esetleg ezek közül lehet valaki a tettes is.

Ily alapos nyomozás a legtöbb esetben teljes eredményt biztosít a csendőröknek, legkevesebb azonban hogy a csendőrök ily nyomozás alkalmával annyi adatot gyűjtenek maguknak, hogy ezen adatok egybevetése és azokból levont következtetések megadják nekik az irányt a további nyomozásra. Ezenfelül a már összegyűjtött adatokat a járőr a helyszínén a haláleset felvétele végett megjelent bírósági kiküldöttnek tudtul adja, ettől tehát a további nyomozásra szintén felvilágosítást és útmutatást fog nyerni. Ha azonban a csendőrök — mint azt elég rosszul sokan tenni szokták — a hulla őrzésével töltik tétlenül idejüket, soha be nem hozható időt veszítve, semmiféle adatot nem szerezhhetnek be a bizottság kiszállásáig, tehát a kiküldött vizsgálóbírótól sem nyerhetnek felvilágosítást vagy útmutatást; ennek folytán a nyomozást elkésve vezetik be s legtöbb esetben, miután a mellék körülmények beigazolása már nehézségekbe is fog ütközni, a kezdetben érintett §. határozmányainak mellőzése miatt, az eredményt is kockára teszik.

Ha a talált holt ember a vidéken ismeretlen, személyazonossága ennek folytán nem volt megállapítható, a járőr tehát a halott egyén családtagjaitól fel-

világosítást nem nyerhet, így a nyomozásra kiindulási pontja nincsen, ilyenkor egy kiindulási pontot kell keresnie, melyet úgy talál meg, hogy a hulla körül előbb szűkebb, azután mindig tágabb és tágabb körben nyomoz, szem előtt tartva a Péter eseténél elmondott elveket.

Ily esetben tehát a hulla körüli terepen lakó vagy dolgozó emberektől kérdezősködik és bár nagyobb fáradság árán, végre is találni fog valakit, a ki az ismeretlent — a csendőrök által közölt személyleírás után felismerve — látta. Ezen egyén képezi a nyomozás kiindulási pontját. A csendőrök megtudják ezen egyéntől hogy az illető ismeretlen honnan jött, merre ment. Ezen irányokba a nyomozás tehát a legnagyobb figyelemmel és lankadatlan szorgalommal bevezetendő — és ha a csendőrök fáradságot nem kimélnék, bizonyára találnak egy korcsmát, községet, esetleg házat, vagy malmot, a hol bővebb felvilágosítást nyernek a megölt idegenre vonatkozólag; — a további nyomozást tehát rendszeresen bevezethetik.

Egy ügyes nyomozás eredménye.

1891. évi október 5-én Oroszlón nagy bucsu volt. A korcsmák tele közönséggel s a dinom-dánomnak se vége se hossza. Különösen Gondos András, Varga községbeli kanász tett ki magáért, ki a pénzt csak úgy dobálta a cigánynak.

Miklós Péter cz. őrmester sásdi (Baranya megye) örsparancsnok, ki csendőreivel a bucsuban felügyeleti szolgálaton volt, e mulatozást figyelemmel kísérte és mert Gondos sanyaru anyagi viszonyait jól ismerte, Gondosnak pénzpocsékolása szeget ütött a fejébe. A mulatság végeztével utána járt és megtudta, hogy Gondos 15 frtot adott a cigányoknak, sör és borért pedig 20 frtot fizetett a korcsmárosnak, tehát többet költött ezen az egy bucsun, mint a mennyi évi összes készpénzfizetése. Ettől fogva az őrmesternek nyugtot nem hagyott azon gondolat, hogy Gondos csakis bűn